

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

29

ਹੁਕਮੁ

ਭਾਗ - 5

‘ਬੇਜੀ’

ਹੁਕਮੁ

ਭਾਗ-੫

ਇਕੋ ਨਾਮੁ ਹੁਕਮੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ ਬੁਝਾਇ ਜੀਉ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨)

ਇਸ ਪੰਗਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ‘ਨਾਮ’, ‘ਸ਼ਬਦ’ ਅਤੇ ‘ਹੁਕਮੁ’ ਇਕੋ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ‘ਬੇਲ੍’ ਹੈ।

ਜਦ ਬਿਜਲੀ ਪਾਵਰ ਹਾਊਸ (power house) ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਸ਼ਕਤੀ’ (energy) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ‘ਰਵਾਨਗੀ’ (flow) ਨੂੰ ‘ਕਰੰਟ’ (current) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਿਕ ਜੋਤਿ ਦੀ ‘ਸ਼ਕਤੀ’ ਨੂੰ ‘ਨਾਮ’ ਜਾਂ ‘ਸ਼ਬਦ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ “ਕਵਾਉ” ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਜਾਂ ‘ਰਵਾਨਗੀ’ ਨੂੰ ‘ਹੁਕਮ’, ‘ਭਾਣਾ’, ‘ਅਮਰ’ ਜਾਂ ‘ਰਜ਼ਾ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ‘ਜੀਵਨ-ਰੋਂ’ ਜਾਂ ‘ਨਾਮ’ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਣਿ ਆਕਾਰ ਹੁਕਮੁ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਈ ॥

ਹੁਕਮੀ ਹੋਵਣਿ ਜੀਅ ਹੁਕਮੀ ਮਿਲੈ ਵਡਿਆਈ ॥

ਹੁਕਮੀ ਉਤਮੁ ਨੀਚੁ ਹੁਕਮੀ ਲਿਖਿ ਦੁਖ ਸੁਖ ਪਾਈਅਹਿ ॥

ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੀ ਬਖਸੀਸ ਇਕਿ ਹੁਕਮੀ ਸਦਾ ਭਵਾਈਅਹਿ ॥

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ॥

(ਪੰਨਾ-੧)

ਸਭੁ ਇਕੋ ਸਬਦੁ ਵਰਤਦਾ ਜੋ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਈ ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫੪)

ਬਿਜਲੀ ਦਾ 'ਕਰੰਟ' ਸਭ ਬਾਈਂ, ਘਰਾਂ, ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਤਗੀਕਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਸਵਾਰਦਾ ਅਤੇ ਸੁਖ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰੰਟ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਾਰ ਨੂੰ ਰਬੜ (rubber) ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਨਸੋਲੇਸ਼ਨ (insulation) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਦ ਕਦੇ ਬਿਜਲੀ ਫੇਲ (fail) ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਟੈਸਟਰ (tester) ਨਾਲ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ ਕਿਥੋਂ 'ਫੇਲ' ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਤਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਿਖੀ ਸੂਈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੱਲਬ (bulb) ਲਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜੰਤਰ ਦੀ ਸੂਈ, ਤਾਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਰਬੜ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤਾਰ ਨਾਲ 'ਛੋਹ' ਕੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤਾਰ ਵਿਚ 'ਕਰੰਟ' ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਥੇ ਕਰੰਟ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੰਤਰ ਦਾ ਬਲਬ ਜਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤਾਰ ਨੂੰ 'ਜਿਊਂਦੀ ਤਾਰ' (live wire) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਲਬ ਨਾ ਜਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤਾਰ 'ਮੁਰਦਾ' (dead wire) ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ 'ਟੈਸਟਰ' ਦੀ ਸੂਈ ਨੂੰ ਰਬੜ ਵਿਚ ਦੀ 'ਵਿੰਨ੍ਹ' ਕੇ ਤਾਰ ਨਾਲ ਛੋਹਣ ਤੋਂ ਹੀ ਨਿਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਰ ਵਿਚ 'ਕਰੰਟ' ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤਾਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਰਬੜ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ 'ਕਰੰਟ' ਨਾਲ 'ਛੋਹ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ, ਸਾਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸੌਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਰੰਟ ਦੀ 'ਛੋਹ' ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਾਰੇ ਬਲਬ, ਰੇਡਿਓ, ਟੀ. ਵੀ. ਆਦਿ ਸਭ 'ਮੁਰਦਾ' ਹੀ ਹਨ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦ ਤਾਂਦੀ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਲਾਹੀ 'ਜੋਤ', 'ਜੀਵਨ-ਰੌਂ' 'ਨਾਮ' ਦੀ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ 'ਜਿਊਂਦੇ' ਹਾਂ, ਪਰ ਜਦ ਇਹ 'ਜੋਤ' ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੀ 'ਮੌਤ' ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬਲਬ, ਰੇਡਿਓ, ਟੀ. ਵੀ. ਆਦਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਰਦਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਬਿਜਲੀ ਦੇ 'ਕਰੰਟ' ਨਾਲ ਹੀ 'ਜੀਉਂਦੇ' ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 'ਕਰੰਟ' ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਭੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਅਖਵਾ 'ਜੀਵਤ-ਅਵਸਥਾ' ਦੀ 'ਸੋਝੀ' ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ 'ਚੇਤਨਤਾ' ਜਾਂ ਬੁੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਜੀਵ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੀ ਇਲਾਹੀ 'ਜੋਤ', 'ਨਾਮ', 'ਹੁਕਮ', ਦਿਨ-ਰਾਤ, 'ਰਵਿ-ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ' ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤ-ਆਤਮੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਰਹੇ 'ਹੁਕਮ', 'ਜੀਵਨ ਰੌਂ', ਜੀਵਨ ਆਧਾਰ ਦੀ

ਬਾਬਤ — ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ, ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ, ਬੂਝ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ, ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ, ਨਿਸਚਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਪਹਿਚਾਣ ਜਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨ ਸ਼ਕਤੀ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ‘ਨਿਰਣੇ-ਸ਼ਕਤੀ’, ‘ਬੁੱਧੀ’, ਹਉਮੈ ਦੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਰੂਪੀ ‘ਰਬੜ’ ਨਾਲ ‘ਢਕੀ’ ਹੋਈ ਹੈ (insulated with ego consciousness), ਜਿਸ ਦੀ ਵਜਾਹ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਉਸ ਇਲਾਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ‘ਨਾਮ’ ਅਥਵਾ ਉਸ ਦੀ ‘ਰਵਾਨਗੀ’, ‘ਜੀਵਨ-ਆਪਾਰ’, ‘ਹੁਕਮ’ ਤੋਂ ਬੇ-ਖਬਰ ਅਤੇ ਅਨਜਾਣ ਹਾਂ।

ਜੇਕਰ ਬਲਬ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦਾ ‘ਕਰਤਾ’ ਜਾਂ ‘ਦਾਤਾ’ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ‘ਕੂੜਾ’ ਹੈ।

ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਕੀ ਅੰਧ-ਗੁਬਾਰ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਝੂਠਾ ਗੁਮਾਨ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ, ਕਿ ‘ਮੈਂ’ ਜਾਂ ‘ਹਉਮੈ’ ਹੀ, ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਨ ‘ਹੈਸੀਅਤ’ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ‘ਭਾਣੇ’ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ‘ਕਰਮ-ਬੁੱਧੀ’ ਹੋ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ —

ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਧਾਰਿ ਬੰਧਨਿ ਬੰਧਿਆ ॥

ਨਰਕਿ ਸੁਰਗਿ ਅਵਤਾਰ ਮਾਇਆ ਧੰਧਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੨੬੧)

ਅਨਿਕ ਕਰਮ ਕੀਏ ਬਹੁਤੇਰੇ॥

ਜੋ ਕੀਜੈ ਸੁ ਬੰਧਨੁ ਪੈਰੇ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੨੫)

ਇਹੁ ਮਨੁ ਧੰਧੈ ਬਾਂਧਾ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥

ਮਾਇਆ ਮੂਠਾ ਸਦਾ ਬਿਲਲਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੨੬)

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ‘ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ’ ‘ਰਵਿ-ਰਹਿਆ-ਭਰਪੂਰ’ ਇਲਾਹੀ ‘ਨਾਮ’ ਜਾਂ ‘ਹੁਕਮ’ ਨੂੰ — ਸਮਝ ਲਈਏ, ਜਾਣ ਲਈਏ, ਬੁੱਝ ਲਈਏ, ਪਹਿਚਾਣ ਲਈਏ, ਅਹਿਸਾਸ ਕਰ ਲਈਏ, ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲਈਏ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ‘ਹਉਮੈ’ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ (egoistic insulation) ਦਾ ‘ਛੌੜ’ ਲਹਿ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ‘ਜੀਵਨ-ਕਿਸ਼ਤੀ’ ਇਲਾਹੀ ‘ਹੁਕਮ’ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ‘ਸਹਿਜ-ਚਾਲ’ ਨਾਲ ‘ਸੁਰ’ ਹੋ ਕੇ ਰੁੜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ‘ਹਉਂਧਾਰੀ’ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਜਬ ਲਗੁ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੂਝਤਾ ਤਬ ਹੀ ਲਉ ਦੁਖੀਆ ॥

ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਣਿਆ ਤਬ ਹੀ ਤੇ ਸੁਖੀਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੦੦)

ਜਿਨਿ ਹੁਕਮੁ ਪਛਾਤਾ ਹਰੀ ਕੇਰਾ ਸੋਈ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਵਏ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੪੦)

ਹੁਕਮੇ ਬੁਝਿ ਨਿਹਾਲੁ ਸੁਖਿ ਸੁਖੇਟਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-੪੨੦)

ਜਿਨੀ ਪਛਾਤਾ ਹੁਕਮੁ ਤਿਨ੍ਹ ਕਦੇ ਨ ਰੋਵਣਾ ॥

(ਪੰਨਾ-੫੨੩)

ਇਸ ਉਦਾਹਰਣ ਵਿਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ —

ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਰੰਟ

1. ਬੇਅੰਤ ਉਦਮ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 'ਸੈਂਡ' ਹੈ।
2. ਇਸ ਦਾ ਸੁਖ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸਦੀਵੀ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ।
3. ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਰਬ ਖੇਮ, ਕੁਸ਼ਲ, ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਹੈ।
4. ਸੀਮਤ ਹੈ। 'ਬੇ-ਹੱਦ' ਹੈ।
5. 'ਵੋਲਟੇਜ' ਘਟਦੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। 'ਨਾ ਵਾਧ ਹੈ ਨਾ ਘਾਟ' ਹੈ।
6. ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕਸਾਰ ਹੈ।
7. ਠੁਕਸ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੁਕਸ ਹੀਣ ਹੈ।
8. ਇਨਸਾਨੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਭੁੱਲ ਹੈ।
9. ਬੇਅੰਤ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਜੰਤਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪੇ 'ਰਵਿ-ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ' ਹੈ।
10. ਇਨਸਾਨੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ। 'ਕਵਾਉ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।

ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਐਨੀ ਪੜਾਈ, ਖੋਜ, ਮਿਹਨਤ, ਖਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਖ — ਸੀਮਤ, ਵਿਘਨ ਵਾਲਾ, ਖਤਰਨਾਕ, ਮਾਰੂ ਭੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, 'ਆਤਮਿਕ ਬਿਜਲੀ' ਜਾਂ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ, 'ਨਾਮ' ਦਾ ਸੌਮਾ, ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ (power house) ਹਰ 'ਜੀਵ' ਦੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ 'ਰਵਿ-ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ' ਹੈ, 'ਓਤ-ਪੋਤ ਲਪਟਾਇਆ' ਹੈ, ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, 'ਸੈਂਡ' ਹੈ, ਸਵੈ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਅਭੁੱਲ ਹੈ, ਨਿਰ-ਵਿਘਨ ਹੈ, ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ, ਸਭਨਾਂ ਗਲਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ, ਅਮੁੱਕ ਹੈ, ਅਥਾਹ ਹੈ, ਅਪਾਰ ਹੈ, ਅਟੁੱਟ ਹੈ, ਲਗਾਤਾਰ ਹੈ, ਇਕਸਾਰ ਹੈ, ਸਹਿਜ-ਚਾਲ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ — ਕਿਤਾਬੀ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੜਾਈ, ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ, ਜੰਤ੍ਰ-ਮੰਤਰ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਅਮਲੇ-ਫੈਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਇਲਾਹੀ 'ਵਿਉਂਤ' ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੈ ਅਤੇ 'ਨਾਲ ਲਿਖੀ' ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ

1. ਬੇਅੰਤ ਉਦਮ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। 'ਸੈਂਡ' ਹੈ।
2. ਇਸ ਦਾ ਸੁਖ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸਦੀਵੀ ਸੁਖਦਾਈ ਹੈ।
3. ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਰਬ ਖੇਮ, ਕੁਸ਼ਲ, ਕਲਿਆਣ ਰੂਪ ਹੈ।
4. ਸੀਮਤ ਹੈ। 'ਬੇ-ਹੱਦ' ਹੈ।
5. 'ਵੋਲਟੇਜ' ਘਟਦੀ ਵੱਧਦੀ ਹੈ। 'ਨਾ ਵਾਧ ਹੈ ਨਾ ਘਾਟ' ਹੈ।
6. ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕਸਾਰ ਹੈ।
7. ਠੁਕਸ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੁਕਸ ਹੀਣ ਹੈ।
8. ਇਨਸਾਨੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਭੁੱਲ ਹੈ।
9. ਬੇਅੰਤ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਤੇ ਜੰਤਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪੇ 'ਰਵਿ-ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ' ਹੈ।
10. ਇਨਸਾਨੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ। 'ਕਵਾਉ' ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਬਾਬਤ ਬੇਅੰਤ ਬਿਆਨ, ਗਿਆਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਸੁਣਦਿਆਂ, ਗਾਉਂਦਿਆਂ, ਕਥਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਜੀਵਨ-ਰੌਂ' 'ਨਾਮ' ਜਾਂ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ — ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਨਿਸਚਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਸ਼ਰਧਾ ਨਹੀਂ ਜਾਰੀ ਅਤੇ 'ਲੋੜ' ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ —

1. 'ਹਉਮੈ' ਦੇ ਅੰਧ-ਗੁਬਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਂ।
2. 'ਹਉਮੈ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ 'ਕੂੜ-ਕਿਰਿਆ' ਵਿਚ ਉਲੱਝੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।
3. 'ਹਉਮੈ' ਵਿਚ ਹੀ 'ਸਾਚਿਆਰ-ਕੂੜਿਆਰ' ਤੇ 'ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ' ਬਣ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।
4. ਆਪਣੇ 'ਭਾਣੇ' ਜਾਂ 'ਮਰਜ਼ੀ' ਨਾਲ ਕਰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।
5. ਇਸ 'ਕੂੜ-ਕਿਰਿਆ' ਵਿਚ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਰਮ-ਬੱਧ ਹਾਂ।
6. 'ਕਰਮ-ਬੱਧ' ਹੋ ਕੇ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ।
7. ਜਮਾਂ ਦੇ 'ਚੀਰੇ' ਵਿਚ ਹਾਂ।
8. ਆਵਾਗਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਜੰਮਦੇ-ਮਰਦੇ ਹਾਂ।
9. ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹਾਂ।
10. ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੇ ਜਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ।
11. ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਬੁੱਝਣ ਦਾ ਉਦਮ ਹੀ ਨਹੀਂ।
12. ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਬਾਬਤ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ, ਸੁਣ-ਸੁਣਾ ਕੇ ਮਚਲੇ ਜਾਂ ਢੀਠ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
13. ਢੀਠਤਾਈ ਨਾਲ ਅਵੇਸਲੇ, ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ, ਬੇ-ਮੁਖ, ਮਨਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।

ਸਾਡੀ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ —

ਹਉਮੈ ਸਭੁ ਸਰੀਰੁ ਹੈ ਹਉਮੈ ਓਪਤਿ ਹੋਇ॥

ਹਉਮੈ ਵਡਾ ਗੁਬਾਰੁ ਹੈ ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਬੁਝਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ॥ ੨॥

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਹੁਕਮੁ ਨ ਬੁਝਿਆ ਜਾਇ॥

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜੀਉ ਬੰਧੁ ਹੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥ (ਪੰਨਾ-ਪੰਦੀ)

ਜਗਿ ਹਉਮੈ ਮੈਲੁ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਮਲੁ ਲਾਗੀ ਦੂਜੈ ਭਾਇ॥

ਮਲੁ ਹਉਮੈ ਧੋਤੀ ਕਿਵੈ ਨ ਉਤਰੈ ਜੇ ਸਉ ਤੀਰਥ ਨਾਇ॥

ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਦੂਣੀ ਮਲ੍ਹ ਲਾਗੀ ਆਇ॥

ਪਤਿਆਂ ਮੈਲ੍ਹ ਨ ਉਤਰੈ ਪੂਛਹੁ ਗਿਆਨੀਆ ਜਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੩੯)

ਬਾਹਰਲੀ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ 'ਬੋਜ' ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ
ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੇਅੰਤ ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅੰਦਰਲੀ ਸਰਬ ਸਮਰੱਥ
ਅਭੁੱਲ ਅਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖਦਾਈ ਆਤਮਿਕ 'ਬਿਜਲੀ' 'ਨਾਮ', 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ,
ਜਾਨਣ ਪਹਿਚਾਨਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਖਿਆਲ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਗਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਦਮ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ 'ਕੂਹ' ਨੂੰ 'ਨਾਮ' ਜਾਂ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਕਾਂਖੀ' ਲੱਗ ਭੀ
ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਇਲਾਹੀ 'ਦਾਤ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ — ਸਹੀ ਜੁਗਤ, ਸਹੀ ਸੇਧ,
ਸਹੀ ਸਾਧ-ਸੰਗਤ, ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਐਸੇ ਅਭਿਲਾਖੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ 'ਅਖੌਤੀ' ਸੰਗਤ — ਪਾਠ-ਪੂਜਾ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ,
ਹਠ-ਧਰਮੀ, ਫੋਕੇ ਗਿਆਨ, ਖੁਸ਼ਕ ਫਿਲੌਸਫੀਆਂ, ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ, ਕੂਰ-ਕਿਰਿਆ ਦੇ
ਭੰਬਲ-ਭੂਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸਾਈ ਰਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ
ਅਜਾਂਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅੰਧੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੨੩੨)

ਗੁਰੂ ਜਿਨਾ ਕਾ ਅੰਧੁਲਾ ਸਿਖ ਭੀ ਅੰਧੇ ਕਰਮ ਕਰੇਨਿ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫੧)

ਕਬੀਰ ਮਾਇ ਮੂੰਡਉ ਤਿਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾ ਤੇ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਆਪ ਛੁਬੇ ਚਹੁ ਬੇਦ ਮਹਿ ਚੇਲੇ ਦੀਏ ਬਹਾਇ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੯੯-੨੦)

ਵੇਦ ਕਤੇਬ ਅਜਾਬ ਵਿਚਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਖੁਦੀ ਬਹਸ ਬਹਸਾਏ।

(ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: ੩੯/੮)

ਅੰਨ੍ਹਾ ਆਗੂ ਸਾਬੁ ਮੁਹਾਏ।

(ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: ੩੨/੨੮)

ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚੋਂ, ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ
ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ —

1. ਬੇਅੰਤ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ,
2. ਨਿਰਣੈ ਸ਼ਕਤੀ,
3. ਆਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਨੂੰ ਜਾਨਣ,
4. ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ,

5. ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ,
6. 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ,
7. 'ਭਾਣੇ' ਵਿਚ ਚੱਲਣ,
8. ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ,
9. 'ਅਗਨ-ਸੋਕ-ਸਾਗਰ' ਤੋਂ ਬਚਣ,
10. ਕਰਮ-ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟਣ,
11. ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ,
12. ਆਵਾਗਵਨ ਤੋਂ ਬਚਣ,
13. ਇਲਾਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨ,
14. ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ,
15. ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ,
16. ਸਾਧ-ਸੰਗਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ,
17. ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਲੈਣ,
18. ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਰੁਣ-ਝੁਣ ਮਾਨਣ,
19. 'ਨਾਮ-ਖੁਮਾਰੀ' ਮਾਨਣ,
20. 'ਸਹਿਜ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ,

ਲਈ ਆਪਣਾ ਹੀ 'ਸਰੂਪ' ਬਖਸ਼ ਕੇ, ਬੇਅੰਤ ਇਲਾਹੀ 'ਦਾਤਾਂ' ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ,
ਜੋ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ —

ਮਿਲੁ ਜਗਦੀਸ ਮਿਲਨ ਕੀ ਬਰੀਆ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੬)

ਚਿਰੰਕਾਲ ਇਹ ਦੇਹ ਸੰਜਰੀਆ॥

ਅਵਰ ਜੋਨਿ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ॥

(ਪੰਨਾ-੩੨੮)

ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ॥

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀਹ ਜੋਨਿ ਸਬਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੨੫)

ਮਾਣਸ ਕਉ ਪ੍ਰਭਿ ਦੀਈ ਵਡਿਆਈ॥

ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ॥

ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੫੯)

ਚਉਰਾਸੀਹ ਲਖ ਜੋਨਿ ਵਿਚਿ ਉਤਮੁ ਜਨਮੁ ਸੁ ਮਾਣਸੁ ਦੇਹੀ।

(ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: ੧/੩)

ਮਾਣਸ ਜਨਮ ਦੁਲੰਭ ਹੈ ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਗੁਰ ਸਰਣਿ ਉਪਾਰੇ।

(ਵਾ: ਭਾ: ਗੁ: 8/੧)

ਉਪਰਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਹੀ ਇਕੋ 'ਜੂਨ' ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਸਮਝ, ਬੁੱਝ, ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ, 'ਭਾਣੇ' ਵਿਚ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੁਖੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ ਅਹਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ ਏਹੋ ਜਿਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪਾਠ, ਪ੍ਰਜਾ, ਗਾਇਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਭੀ, ਅਸੀਂ —

1. ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਜਾਨਣ, ਬੁੱਝਣ, ਪਹਿਚਾਨਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ ਹਾਂ।
2. 'ਹੁਕਮ' ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਚੱਲਣਾ ਜਾਂ ਕਮਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ।
3. ਬਲਕਿ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਜਾਂ 'ਭਾਣੇ' ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਣਪਾਂ ਅਤੇ ਫੋਕਟ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ, 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਜਾਂ 'ਵੇਗ' ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 'ਭਾਣੇ' ਤੋਂ 'ਬੇ-ਸੁਰੇ' ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
4. ਏਸੇ ਢੀਠਤਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵੱਡਿਆਈ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।
5. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਮਾਇਆ ਦੇ 'ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ', 'ਘੋਰ-ਹਨੇਰ' ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ 'ਭੁੱਲ' ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ।
ਇਸ ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਨਤੀਜਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ —

ਸਾਧੇ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ॥ (ਪੰਨਾ-੯੮੪)

ਇਹ ਜਗਤੁ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇਆ ਵਿਰਲਾ ਬੁੱਝੈ ਕੋਇ॥ (ਪੰਨਾ-੫੫੮)

ਭਰਮੇ ਭੁਲਾ ਫਿਰੈ ਸੰਸਾਰੁ॥

ਮਰਿ ਜਨਮੈ ਜਮੁ ਕਰੇ ਖੁਆਰੁ॥ (ਪੰਨਾ-੫੬੦)

ਭਰਮੇ ਆਵੈ ਭਰਮੇ ਜਾਇ॥

ਇਹੁ ਜਗੁ ਜਨਮਿਆ ਢੂਜੈ ਭਾਇ॥

ਮਨਮੁਖਿ ਨ ਚੇਤੈ ਆਵੈ ਜਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੧੯੧)

ਚੌਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ, ਅਣਜਾਣੇ ਹੀ ਰੱਬੀ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ 'ਰਵਾਨਗੀ' ਦੀ ਸਹਿਜ ਚਾਲ ਵਿਚ, ਆਪੋ ਆਪਣੇ 'ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪਰ ਇਨਸਾਨ ਹੀ ਐਸੀ ਜੂਨ ਹੈ, ਜੋ —

1. ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਹੁੰਦਿਆਂ,
2. ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦਿਆਂ,
3. ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ,
4. ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਸੁਣਦਿਆਂ, ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਤੇ ਗਿਆਨ ਘੋਟਦਿਆਂ ਭੀ, ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਤੋਂ — ਬੇ-ਖਬਰ, ਬੇ-ਸਮਝ, ਅਨਜਾਣ, ਬੇ-ਮੁਖ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ : ਅਵੇਸਲੀ, ਬੇਪਵਾਹ, ਮਜਲੀ ਢੀਠ ਹੋਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ 'ਇਨਸਾਨ' ਹੀ ਇਕੋ ਜੂਨ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ —ਦੁਖੀ ਹੈ, 'ਅਗਨ ਸੋਕ-ਸਾਗਰ' ਵਿਚ ਸੜਦੀ ਹੈ, 'ਚਿੰਤਾ ਚਿਖਾ' ਵਿਚ ਭੁਜਦੀ ਹੈ, ਈਰਖਾ ਦਵੈਤ ਵਿਚ ਤੜ੍ਹਫੜੀ ਹੈ, ਤਿਸ਼ਨਾ ਵਿਚ ਬੇ-ਚੈਨ ਹੈ, ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਗੀ ਹੈ, ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਗੀ ਹੈ, 'ਕਰਮ-ਬੱਧ' ਹੈ, ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਹੈ।

ਸਾਕਤ ਮੂੜ ਮਾਇਆ ਕੇ ਬਧਿਕ ਵਿਚਿ ਮਾਇਆ ਫਿਰਹਿ ਫਿਰਦੇ॥

ਤਿਸਨਾ ਜਲਤ ਕਿਰਤ ਕੇ ਬਾਧੇ ਜਿਉ ਤੇਲੀ ਬਲਦ ਭਵੰਦੇ॥ (ਪੰਨਾ-੮੦੦)

ਪਾਪੀ ਕਰਮ ਕਮਾਵਦੇ ਕਰਦੇ ਹਾਏ ਹਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਉ ਮਥਨ ਮਾਧਾਣੀਆ ਤਿਉ ਮਥੇ ਧਮ ਰਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੨੫)

ਭਾਵੇਂ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਤਾਂ ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ ਨੂੰ ਉਚੇਰਾ, ਚੰਗੇਰਾ, ਉਤਮ, ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਦਰਜਾ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਕੁਸੰਗਤ ਦੁਆਰਾ, ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਦੀ ਰੰਗਣ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ, ਮੇਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਛਸ ਗਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ 'ਭਾਣੇ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਹਾਂ।

ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਚਾਡਰੀ ਦੁਆਰਾ, 'ਰੱਬ' ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਉੱਚਮ-ਉੱਚੀ, ਸੂਚਮ-ਸੂਚੀ, ਸ਼ਰੋਮਣੀ, 'ਸਿਰਤਾਜ' ਜੂਨ 'ਇਨਸਾਨੀਅਤ' ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ, ਰਸਾਤਲ ਵੱਲ ਭੁੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ 'ਗਿਲਾਨੀ' ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਚੌਗਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਨੀਵਾਂ ਅਤੇ ਭੈੜਾ ਬਣ ਕੇ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨਸਾਨ ਹੀ — ਖੁਦ-ਗਰਜੀ, ਕਮੀਨਗੀ, ਦਵੈਤ-ਭਾਵ, ਈਰਖਾ, ਦੁਸ਼ਮਣੀਆਂ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ, ਖੋਹਾ-ਖਾਹੀ, ਪੋਖੇ-ਬਾਜੀ, ਲੜਾਈਆਂ, ਝਗੜੇ, ਜੁਲਮ ਆਦਿ, ਅਨੇਕਾਂ ਔਂਗੁਣਾਂ ਦੀ 'ਗਿਲਾਨੀ' ਵਿਚ ਮਲੀਨ ਹੋ ਕੇ, 'ਰੱਬ' ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ

ਉਚੀ-ਸੁੱਚੀ, ‘ਇਨਸਾਨੀਅਤ’ ਨੂੰ ‘ਲਾਜ਼’ ਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ‘ਰੱਬ’ ਦੀ ‘ਰੱਬੀਅਤ’ ਤੋਂ ਬੇ-ਮੁਖ ਅਤੇ ਬਸ਼ਾਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਕਿਤਘਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ‘ਇਨਸਾਨੀਅਤ’ ਸਾਨੂੰ ਇਲਾਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ, ਉਸ ‘ਇਨਸਾਨੀਅਤ’ ਤੋਂ ‘ਮੁਨਕਰ’ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਹਾਸੋ-ਹੀਣੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਆਪਣੀ ਇਸ ਬੇ-ਮੁਖਤਾਈ, ਗਿਰਾਵਟ ਜਾਂ ਗਿਲਾਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ ਹੋ ਕੇ, ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਆਕੜੇ, ਆਫਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਉਮੈ-ਵੇੜੀ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਚਾਤਰੀ ਨਾਲ ਕਰਮਬੱਧ ਹੋ ਕੇ, ਪਾਪ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਪੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਚੌਗਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਤਾਂ ਨਿਰਣਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ‘ਬਰੈਰ’ ਹੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ‘ਹੁਕਮ’ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਨਸਾਨੀ ਜੂਨ, ਅਤਿਅੰਤ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭੀ, ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਜਾਨਣ, ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਨੂੰ — ਸਮਝਣ, ਜਾਨਣ, ਬੁੱਝਣ, ਪਹਿਚਾਨਣ, ਮੰਨਣ, ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਦਿਮਾਗੀ — ਸਮਝ, ਗਿਆਨ, ਸਿਆਣਪਾਂ, ਚਾਤਰੀਆਂ, ਉਕਤੀਆਂ, ਜੁਗਤੀਆਂ, ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ, ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ, ਹਠ-ਧਰਮ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਇਤਨੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ‘ਬਾਲ-ਕੀ-ਖਾਲ ਉਤਾਰਨ’ ਵਾਲੀ ਨਿਰਣਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁਝਣ-ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਤੋਂ ‘ਅਸਮਰੱਥ’ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੁਕਮ ਇਲਾਹੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ‘ਖੇਲ’ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਅਲਪ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਫਿਲੋਸਫੀਆਂ ਤੋਂ ‘ਪਰੇ’ ਹੈ।

ਇਸ ਆਤਮਿਕ ‘ਹੁਕਮ’ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ‘ਅਨੁਭਵੀ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਨਾਲ ਹੀ ਬੁਝਿਆ, ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਰਫ ਅੰਤ੍ਰ-ਆਤਮੇ ‘ਸਿਮਰਨ’ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ‘ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਇਹ ਨਿਰੋਲ ਅੰਦਰਲੀ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ‘ਖੇਲ’ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਮਾਇਕੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਪਕੜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ‘ਨਾਮ’ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ‘ਪਰ’ ਸੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨ ‘ਪਿੰਗਲਾ’ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਤ ਜਾਈਐ ਰੇ ਘਰ ਲਾਗੇ ਰੰਗੁ॥

ਮੇਰਾ ਚਿਤੁ ਨ ਚਲੈ ਮਨੁ ਭਇਓ ਪੰਗੁ॥

(ਪੰਨਾ-੧੧੯੮)

ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਪਿੰਗੁਲ ਭਇਆ ਮਾਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਨ॥

(ਪੰਨਾ-੧੩੨੪)

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧ ਕੀ ਨ ਸੁਧ ਰਹੀ

ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤ ਮੈਂ ਨ ਮਤਿ ਹੈ।

(ਭਾ: ਗੁ: ਕਬਿਤ: ਸਵੈਯਾ)

ਵਸ ਵੇ ਗਿਆਨੀ ਬੁਧੀ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ,

ਵਲਵਲੇ ਦੇ ਦੇਸ ਅਸੀਂ ਲਾਈਆਂ ਨੇ ਉਡਾਰੀਆਂ।

(ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ)

ਕਿੰਨੀ ਦੁਖਦਾਈ ਗੱਲ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਸ ਇਨਸਾਨੀ 'ਦੇਹ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ —

1. ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ ਹੈ,

2. ਆਪ ਭੀ ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਿਆ ਹੈ,

3. ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਇਤਨੇ ਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ,

4. ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਬਾਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ,

5. ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ 'ਰਾਜਾ' ਬਣਾਇਆ,

6. ਕੁਦਰਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ,

7. ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬਖਸ਼ਿਆ,

8. ਨਿਰਣਾ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ 'ਬਿਬੇਕ ਬੁੱਧੀ' ਬਖਸ਼ੀ,

9. ਮਾਇਆ ਦੇ ਭ੍ਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦਸੇ,

10 ਨਿਜ-ਘਰ, ਬੇਗਮ-ਪੁਰੇ ਦੀ ਸੌਝੀ ਬਖਸ਼ੀ,

ਉਹੋ ਹੀ 'ਜੂਨ' ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ, ਦਾਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਖਦਾਈ, ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ 'ਹੁਕਮ', 'ਨਾਮ' ਤੋਂ ਸ਼ਿਰਧਾਹੀਣ ਅਤੇ ਬੇ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਹੀ 'ਵਿਰਸੇ' ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਾਗਇਣੁ ਨਹ ਸਿਮਰਿਓ ਮੋਹਿਓ ਸੁਆਦ ਬਿਕਾਰ॥

ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਬਿਸਾਰਿਐ ਨਰਕ ਸੁਰਗ ਅਵਤਾਰ॥

(ਪੰਨਾ-੨੯੮)

ਕਉਤਕ ਕੋਡ ਤਮਾਸਿਆ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਸੁ ਨਾਉ॥

ਨਾਨਕ ਕੋੜੀ ਨਰਕ ਬਰਾਬਰੇ ਉਜੜ੍ਹੇ ਸੋਈ ਥਾਉ॥

(ਪੰਨਾ-੨੦੨)

ਅਬ ਪੂੰਛੇ ਕਿਆ ਕਹਾ॥

ਲੈਨੋ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਨੌਕੇ ਬਾਵਰ ਬਿਖੁ ਸਿਉ ਗਹਿ ਰਹਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥

ਦੁਲਭ ਜਨਮੁ ਚਿੰਕਾਲ ਪਾਇਓ ਜਾਤਉ ਕਉਡੀ ਬਦਲਹਾ॥

ਕਾਬੂਰੀ ਕੇ ਗਾਹਕੁ ਆਇਓ ਲਾਦਿਓ ਕਾਲਰ ਬਿਰਖ ਜਿਵਹਾ॥੧॥

ਆਇਓ ਲਾਭੁ ਲਾਭਨ ਕੈ ਤਾਈ ਮੋਹਨਿ ਠਾਗਉਗੀ ਸਿਉ ਉਲਾਝਿ ਪਹਾ॥
ਕਾਚ ਬਾਦਰੈ ਲਾਲੁ ਖੋਈ ਹੈ ਫਿਰਿ ਇਹੁ ਅਉਸਰੁ ਕਦਿ ਲਹਾ॥੨॥ (ਪੰ.-੧੨੦੩)

ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਸਾਡੀ ਮਾਇਕੀ ਬੁੱਧੀ ਦੀਆਂ
ਸਿਆਣਪਾਂ, ਫਿਲੌਸਫੀਆਂ, 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਵਿਚ —

ਸਹਾਇਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ,
ਤੁਕਾਵਟ ਅਤੇ ਵਿਘਨ ਦਾ ਕਾਰਨ
ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਦਿਮਾਗੀ ਸੁਖਮ, ਫੈਕੇ, ਰੁੱਖੇ-ਸੁੱਕੇ ਗਿਆਨ, ਸਾਨੂੰ ਫਿਲੌਸਫੀਆਂ ਦੇ 'ਘਣੇ ਜੰਗਲ'
ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ, ਆਤਮਿਕ ਪੰਧ ਤੋਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਕੇ ਦੁਰੇਡੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਦਿਮਾਗੀ ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ ਦੇ 'ਭੰਬਲ-ਬੂਸਿਆਂ' ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਬਲਕਿ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਫਿਲੌਸਫੀਆਂ ਘੱਟਦੇ
ਹਾਂ, ਉਤਨੇ ਹੀ ਹੋਰ 'ਛਸੀ' ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗਿਆਨੁ ਗਿਆਨੁ ਕਬੈ ਸਭੁ ਕੋਈ॥

ਕਬਿ ਕਬਿ ਬਾਦੁ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਹੋਈ॥

(ਪੰਨਾ-੮੩੧)

ਕਬਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਸਭ ਕਬਿ ਕਬਿ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੯੫੫)

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਸਭੁ ਕੋਈ ਰਵੈ॥

ਬਾਂਧਨਿ ਬਾਂਧਿਆ ਸਭੁ ਜਗੁ ਭਰਵੈ॥

(ਪੰਨਾ-੨੨੮)

ਮਨਮੁਖੁ ਗਿਆਨੁ ਕਬੈ ਨ ਹੋਈ॥

ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਠਉਰ ਨ ਕੋਈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੦੫੧)

ਬਾਹਰਿ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਇਸਨਾਨ॥

ਅੰਤਰਿ ਬਿਆਪੈ ਲੋਭੁ ਸੁਆਨੁ॥

(ਪੰਨਾ-੨੬੭)

ਜਗੁ ਕਉਆ ਮੁਖਿ ਚੁੰਚ ਗਿਆਨੁ॥

ਅੰਤਰਿ ਲੋਭੁ ਝੂਠੁ ਅਭਿਮਾਨੁ॥

(ਪੰਨਾ-੮੩੨)

ਮਨਮੁਖ ਕਬਨੀ ਹੈ ਪਰੁ ਰਹਤ ਨ ਹੋਈ॥

ਨਾਵਹੁ ਭੂਲੇ ਥਾਉ ਨ ਕੋਈ॥

(ਪੰਨਾ-੮੩੧)

ਜਗਿ ਗਿਆਨੀ ਵਿਰਲਾ ਆਚਾਰੀ॥

ਜਗਿ ਪੰਡਿਤੁ ਵਿਰਲਾ ਵੀਚਾਰੀ॥

(ਪੰਨਾ-੪੧੩)

ਪਰਮਾਰਥ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਡਾ ਫੌਕਾ, ਖੁਸ਼ਕ ਗਿਆਨ, ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ 'ਪੱਠੇ' ਪਾਕੇ ਤਕੜੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਲਾਹੀ 'ਹੁਕਮ' ਨੂੰ 'ਬੁੱਝਣ' ਜਾਂ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਦੁਰੇਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ —

ਸਭ ਕਰਮ ਫੌਕਟ ਜਾਨ॥ ਸਭ ਧਰਮ ਨਿਹਫਲ ਮਾਨ॥

ਬਿਨ ਏਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰ॥ ਸਭ ਕਰਮ ਭਰਮ ਬਿਚਾਰ॥ (ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ)

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕਿਆ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ॥ (ਪੰਨਾ-੯੦੫)

ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਮੁ ਹੈ ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਦੇਇ ਦ੍ਰਿੜਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੨੫੯)

ਸੋ ਗਿਆਨੀ ਜਿਨਿ ਸਬਦਿ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ (ਪੰਨਾ-੮੩੧)

ਕਰਮ ਧਰਮ ਇਹੁ ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ॥

ਸਾਧਸੰਗਿ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਨਾਮੁ॥ (ਪੰਨਾ-੮੬੬)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨ ਏਕੋ ਹੈ ਜਾਤਾ ਅਨਦਿਨੁ ਨਾਮੁ ਰਵੀਜੈ ਹੋ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੫੦)

ਕਰਮ ਧਰਮ ਤਤੁ ਗਿਆਨੁ ਸੰਤਾ ਸੰਗੁ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ-੫੨੧)

ਉਪਰਲੀਆਂ ਪੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿ 'ਨਾਮ', 'ਹੁਕਮ', 'ਭਾਣਾ', 'ਬੁੱਝਣ', ਪਹਿਚਾਨਣ, ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਕਮਾਉਣ ਲਈ —

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਅਤੇ

'ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ' ਦੀ ਹੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦਿਮਾਗੀ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਕਲ ਨੂੰ ਤਲਾਜਲੀ ਦੇਣੀ ਹੈ।

ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਅਕਲੀ ਪਾਈਐ ਮਾਨੁ॥

ਅਕਲੀ ਪੜ੍ਹੀ ਕੈ ਬੁਝੀਐ ਅਕਲੀ ਕੀਚੇ ਦਾਨੁ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੪੫)

ਗੋਵਿੰਦ ਭਜਨ ਕੀ ਮਤਿ ਹੈ ਹੋਰਾ॥ (ਪੰਨਾ-੩੮੧)

ਨੁਕਸ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਦਿਮਾਗੀ 'ਨਿਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ' 'ਰੰਗਤ' ਜਾਂ 'ਸੇਧ' ਵਿਚ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮਨ ਦੇ 'ਰੁਖ' ਜਾਂ 'ਰੰਗਤ' ਦੀ ਹੈ ਜੋ 'ਸੰਗਤ' ਅਨੁਸਾਰ ਚੰਗੀ, ਉਚੇਰੀ ਜਾਂ ਮਾੜੀ ਨੀਵੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਦੇ ਨਿਚੋੜ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ —

It is obvious that the main cause of our egoistic belief, is the *influence of the company we keep* — which can make or mar the fate and destiny of our lives.

This illusion or misconception of our false ego is engendered in our mental consciousness, through the baneful company of low, depraved and ungodly elements.

Therefore it is apparent that sublimer company is imperative and essential for the change or transformation of our consciousness.

In other words — transformation of our thoughts, beliefs and conceptions can be brought on the mental and spiritual plane only.

In this subtle and sublime process of transformation of consciousness — *personal contact, company and guidance of illuminated Souls* is very helpful and beneficial.

When this transformation takes place in our consciousness — our Soul is awakened and illuminated with the Divine Light and the darkness of our egoistic illusion spontaneously evaporate — just as the darkness fades away on the rising of the Sun.

In our ignorance and dilemma of false ego — we are not aware of — better, sublimer, holier, freer, joyful, blissful, loving, gracefull and real Kingdom of God. — where there is : — no darkness, no ignorance, no illusion, no sorrow, no pain, no suffering, no fear, no desire no hatred, no strife, no Satan, no Hell !

And such a — joyful, blissful, graceful, loving, kind Kingdom of God — is *yours* by — inheritance, without claiming, without earning, just for the taking ! By His Grace.

Where the supreme, benevolent, kind and magnanimous Divine Will prevails and works — silently, invisibly, imperceptively, perfectly, meticulously, un-erringly, punctually, exquisitively, eternally, tenderly, lovingly to — develop, protect, direct, maintain, sustain, integrate all lives in this vast universe.

In fact, the gene of ego, originated-when the Divine nucleus was encased in the false idea of 'I', due to ignorance.

This separate identity of encased 'Divine Ray', will continue its individual existence in our consciousness, until the encasing cage of ignorance is pierced and destroyed and our Divine Ray is again merged into the effulgent Divine Light.

In other words, we have to change, *re-orient and transform* our false sense of 'Ego' —

From — 'I', 'Me' and 'Mine'

To — 'Thou and Thine'

in our consciousness — by constantly — remembering, contemplating, meditating, entertaining, nourishing 'developing',

1. our belief and faith in the concept of the benevolent and loving God,
2. living and having our being — in the grace of God's Eternal Kingdom of kindness and love,
3. moving, acting and living '*in tune*' with the Divine WILL.

This transformation of consciousness constitutes and involves —

1. Inner intuitional experience of the soul,
2. vibrating thrill permeating through body and mind,
3. intoxication of Divine Bliss,
4. equisitive joy of Divine Touch,
5. infatuation of Celestial Music,
6. secret and sacred Divine Flame of LOVE,
7. ecstasy of Divine LOVE,
8. basking in the cosy warmth of Divine Sunshine,
9. living and having our being in the Divine glory,
10. enjoying the be-witching and captivating Divine beauty,

11. sweet caresses of Divine Grace,
12. soothing peace of Celestial Silence,
13. thinking, acting and living INTUNE with the flow of His Kind,
Benevolent and Loving DIVINE WILL,
14. realizing the glory of Divine LIGHT,
15. enjoying the sweet equisitive Fragrance of Divine Presence.
16. living the Eternal Universal Vibrating Religion.

ਚਲਦਾ

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੌਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੌਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੌਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੌਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਇਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ :-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੌਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੌਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੌਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੇਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੌਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096